

**Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Навчально-науковий юридичний інститут
Кафедра цивільного права**

ПЕРЕВАЖНІ ПРАВА В КОРПОРАТИВНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ

**Методичні вказівки для підготовки до семінарських занять
магістрантів денної та заочної форм навчання
спеціальності 081 «Право»
спеціалізації «Корпоративне право»**

Івано-Франківськ, 2018 р.

Затверджено на засіданні кафедри цивільного права навчально-наукового юридичного інституту Державного вищого навчального закладу «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника (протокол №12 від 15 червня 2018 року)

Схвалено Науково-методичною радою навчально-наукового юридичного інституту Державного вищого навчального закладу «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника (протокол №5 від « 21» червня 2018 року)

Гришко У.П.: Переважні права в корпоративних правовідносинах: методичні вказівки для підготовки до семінарських занять магістрантів денної та заочної форм навчання спеціальності 081 «Право» спеціалізації «Корпоративне право» [текст] /– Івано-Франківськ: навчально-науковий юридичний інститут Державний вищий навчальний заклад «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2018. – 29с.

Посібник розроблений на основі навчального плану освітнього рівня «магістр» спеціальності 081 «Право» і призначений для підготовки до семінарських занять магістрантів денної та заочної форм навчання із навчальної дисципліни «Переважні права в корпоративних правовідносинах», а також для підготовки до складання заліку. В посібнику викладені: зміст навчальної дисципліни і тематика семінарських занять для студентів денної та заочної форм навчання. До кожної теми подано методичні рекомендації, що допоможуть студенту якісніше оволодіти темою, питання для вивчення, завдання для самоконтролю, перелік літератури та нормативно-правових актів. Методична розробка призначена для студентів, аспірантів, викладачів.

© Гришко У.П., 2018
© ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2018

ВСТУП

Сучасний світ розвивається в напрямку створення глобальної економіки. Цей процес задає могутній імпульс розвитку інтеграційної господарської діяльності на рівні суб'єктів господарювання, а зростаючий рівень міжнародної конкуренції змушує суб'єктів господарювання шукати шляхи об'єднання потенціалів в боротьбі за виживання і ринкове співробітництво. Корпоративні інтегровані структури є основою сучасної економіки.

Суб'єкти корпоративних правовідносин наділяються майновими корпоративними правами, які обумовлені участю у певному виді господарського товариства, а саме **переважними правами**. Учасники господарських товариств мають переважне право перед третіми особами право купівлі частки у статутному капіталі товариства. Здійснення учасниками права переважної купівлі частки не залежить від повної чи неповної оплати ними вкладів, оскільки частка купляється пропорційно до розмірів їх часток. Проте статутом товариства чи домовленістю між ними може бути встановлений інший порядок здійснення цього права.

Переважні права у корпоративних відносинах є малодослідженими у науковій літературі. Відсутність ґрунтовного аналізу переважних прав у корпоративних відносинах створює проблеми у правозастосуванні, невизначеності підстав виникнення, особливостях здійснення, припинення та захисту зазначених прав. У свою чергу це впливає на належне регулювання та порядок здійснення багатьох суб'єктивних прав, які нерідко виникають як наслідок реалізації переважних прав. Визначення сутності переважних прав у корпоративних відносинах, особливостях їх реалізації та застосування учасниками господарських товариств та захисту є необхідним у сфері корпоративного права.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Переважні права в корпоративних правовідносинах» є поглиблене вивчення корпоративного права, сучасних тенденцій і закономірностей його розвитку, особливостей правового регулювання та основних дискусійних теоретичних питань. Вивчення цієї навчальної дисципліни неможливе без урахування практики застосування корпоративного законодавства; а прийняття нового Закону «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 року лише підкреслюють динаміку його розвитку. Відповідно до існуючих пріоритетів у вищій школі дана навчальна дисципліна покликана формувати магістрантів як майбутніх юристів-практиків, так і науковців, а також орієнтувати їх на дослідження проблематики корпоративного права. Це дозволить їм захищати права учасників та організацій корпоративного типу, а також у разі необхідності надавати кваліфіковану правову допомогу іншим громадянам.

Основне **завдання** навчальної дисципліни – сформулювати у магістрантів теоретичне розуміння переважних прав у корпоративних правовідносинах, а також вміння застосовувати теоретичні знання на практиці, проводити правовий аналіз ситуацій, які потребують відповідного правового вирішення.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- предмет, основні визначення та теоретичні поняття корпоративного права;

- норми Цивільного та Господарського кодексів України та Закону України «Про акціонерні товариства» та «Про господарські товариства», які регламентують відносини між товариством та його учасниками та між самими учасниками;
- переважні права учасників господарських товариств;
- переважне право акціонерів приватного акціонерного товариства на придбання акцій, що відчужуються іншими акціонерами товариства;
- переважне право учасника товариства на купівлю частки (її частини) у статутному (складеному) капіталі товариства;
- переважне право акціонерів на придбання акцій додаткового випуску
- переважне право власника привілейованих акцій на отримання частини прибутку у вигляді дивідендів та на отримання частини майна АТ у разі його ліквідації;
- переважне право вкладників командитного товариства, при його ліквідації, перед повними учасниками на одержання вкладів;
- переважні права членів кооперативу;
- переважне право членів виробничого кооперативу на купівлю паю;
- переважне право асоційованих членів кооперативу на отримання майна при ліквідації цього кооперативу;
- інші переважні права у корпоративних правовідносинах, передбачені законом та установчими документами;
- право на захист переважних прав у корпоративних правовідносинах;
- способи захисту переважних прав у корпоративних правовідносинах;

вміти:

- порівнювати і аналізувати норми вітчизняного та зарубіжного корпоративного законодавства по даних питаннях;
- застосовувати навички та знання набуті при вивченні теоретичного матеріалу до конкретних практичних ситуацій та робити відповідні висновки;
- давати юридичну кваліфікацію відносинам, що пов'язані з реалізацією і захистом переважних прав учасників у корпоративних відносинах.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Загальна характеристика переважних прав у корпоративних правовідносинах

Поняття та ознаки корпоративних прав учасників та їх класифікація.

Поняття корпоративних правовідносин.

Поняття та ознаки переважних прав у корпоративних правовідносинах.

Правова природа переважних прав у корпоративних правовідносинах.

Корпоративний інтерес у визначенні переважного права у корпоративних відносинах.

Класифікація переважних прав у корпоративних правовідносинах.

Тема 2. Здійснення переважних прав у корпоративних правовідносинах за законодавством України

Переважне право учасників господарських товариств.

Переважне право акціонерів приватного акціонерного товариства на придбання акцій, що відчужуються іншими акціонерами товариства.

Переважне право учасника товариства на купівлю частки (її частини) у статутному (складеному) капіталі товариства.

Переважне право акціонерів на придбання акцій додаткового випуску.

Переважне право власника привілейованих акцій на отримання частини прибутку у вигляді дивідендів та на отримання частини майна АТ у разі його ліквідації.

Переважне право вкладників командитного товариства, при його ліквідації, перед повними учасниками на одержання вкладів.

Переважні права членів кооперативу.

Переважне право членів виробничого кооперативу на купівлю паю.

Переважне право асоційованих членів кооперативу на отримання майна при ліквідації цього кооперативу.

Інші переважні права у корпоративних правовідносинах, передбачені законом та установчими документами.

Тема 3. Право на захист переважних прав у корпоративних правовідносинах.

Співвідношення понять «захист» та «охорона» в корпоративних правовідносинах.

Форми захисту переважних прав у корпоративних правовідносинах (юрисдикційна, неюрисдикційна).

Самостійні форми захисту цивільних, в тому числі й корпоративних, прав: 1) судова; 2) позасудова (адміністративна); 3) самозахист.

Система органів (посадових осіб), які здійснюють юрисдикційну форму захисту переважних прав.

Захист корпоративних прав загальними зборами.

Тема 4. Способи захисту переважних прав у корпоративних правовідносинах.

Поняття способів захисту суб'єктивних цивільних прав. Їх перелік.

Переведення прав та обов'язків покупця як основний спосіб захисту переважних корпоративних прав.

Визнання правочину недійсним.

Визнання переважного права.

Відшкодування збитків як окремий спосіб захисту переважних прав у корпоративних правовідносинах.

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ ДЛЯ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Тема 1. Загальна характеристика переважних прав у корпоративних правовідносинах(6годин).

Методичні рекомендації:Відповідно до ч. 3 ст. 167 ГКУ, корпоративними правовідносинами є відносини, що виникають, змінюються та припиняються щодо корпоративних прав. Корпоративні правовідносини, як і будь-які інші правовідносини, мають свою структуру, що включає суб'єктів, об'єкти, зміст, а також підстави виникнення таких відносин. Об'єктом корпоративних правовідносин слід визнати певні блага, з приводу яких суб'єкти вступають у такі правовідносини. Досліджуючи зміст корпоративних правовідносин, варто визначити поняття «корпоративних прав» та їх класифікацію. В межах майнових корпоративних прав особливу роль відіграють переважні права. Ці права можуть бути передбачені як самим законодавцем, так і на локальному рівні. Ці права можуть бути різними в залежності від моменту їх виникнення (під час діяльності юридичної особи та після припинення її діяльності), в залежності від суб'єкта здійснення (можуть належати фізичній особі, самому товариству чи державі), в залежності від організаційно-правової форми юридичної особи, в залежності від строку їх здійснення (встановлені на визначений чи невизначений строк), тощо. Аналізуючи національне законодавство можна виокремити деякі переважні права, а саме: - переважне право учасника товариства на купівлю частки у статутному (складеному) капіталі товариства; - переважне право акціонерів на придбання акцій додаткового випуску; - переважне право акціонерів приватного акціонерного товариства на придбання акцій, що продаються іншими акціонерами товариства; - переважне право власника привілейованих акцій, стосовно власників простих акцій, на отримання частини прибутку у вигляді дивідендів та на отримання частини майна АТ у разі його ліквідації; - переважне право членів виробничого кооперативу на купівлю паю; - переважне право асоційованого члена кооперативу, при ліквідації кооперативу, на одержання паю; - переважне право вкладників командитного товариства, при його ліквідації, перед повними учасниками на одержання вкладів. При вивченні даної тематики варто звернути увагу на особливості виникнення та реалізації переважних прав у корпоративних відносинах.

Семінарське заняття 1

Питання для обговорення:

- 1.Історичний розвиток та становлення корпоративних правовідносин.
2. Правове регулювання корпоративних правовідносин.
- 3.Поняття корпоративних правовідносин.
- 4.Поняття та ознаки корпоративних прав учасників господарських товариств.
- 5.Класифікація та характеристика основних корпоративних прав учасників господарських товариств.

Завдання:

1. Проаналізувати ППВГСУ «Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з корпоративних правовідносин» від 25.02.2016 року № 4.

2. Скласти порівняльну таблицю нормативних визначень «корпоративних прав», закріплених у Господарському кодексі, Податковому кодексі та Законі України «Про акціонерні товариства».

Семінарське заняття 2

Питання для обговорення:

1. Переважні права як особлива правова можливість
2. Особливості переважних прав у цивільному праві України.
3. Правова природа та поняття переважних прав у корпоративних правовідносинах.
4. Ознаки переважних прав у корпоративних правовідносинах.

Завдання:

1. Проаналізувати автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук Крата В.І. «Переважні права: цивільно-правовий аспект», Харків 2008р.
2. Підготувати зразок договору купівлі-продажу частки корпоративних прав ТОВ

Семінарське заняття 3

Питання для обговорення:

1. Встановлення та виникнення переважних прав у корпоративних правовідносинах
2. Класифікація переважних прав у корпоративних правовідносинах.
3. Загальні складові механізму реалізації переважних прав
4. Корпоративний інтерес у визначенні переважного права у корпоративних відносинах.

Завдання:

1. Проаналізуйте статтю Косенчука В. Переважні права в корпоративних правовідносинах // Юридичний журнал : аналітичні матеріали, коментарі, судова практика / МОН України; НПУ ім. Драгоманова; Ін-т політології та ін. – Київ, 2008. – № 10 (76). – С. 94-99.
2. У формі таблиці розкрийте класифікацію за усіма критеріями переважних прав у корпоративних відносинах

Питання для самоконтролю:

- 1) Визначте особливості становлення корпоративних правовідносин.
- 2) Що таке корпоративні правовідносини?

- 3) В чому полягають особливості правового регулювання корпоративних правовідносин?
- 4) Що таке корпоративні права? Назвіть деякі з них.
- 5) Назвіть загальнотеоретичні підходи до розуміння поняття «переважні права».
- 6) У чому полягають особливості переважних прав у корпоративних правовідносинах? Наведіть приклади декількох.
- 7) Що виступає підставами виникнення переважних прав у корпоративних правовідносинах?
- 8) Назвіть основні критерії поділу переважних прав у корпоративних правовідносинах?
- 9) Що таке корпоративний інтерес?

Перелік рекомендованої літератури:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. №436-IV URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
3. Закон України від 19.09.91 р. «Про господарські товариства» № 1576-XII URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
4. Закон України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 №514-VI URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/514-17>
5. Постанова Пленуму Вищого Господарського Суду України «Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з корпоративних правовідносин» 25.02.2016 № 4 URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v0004600-16>
6. Бабецька І.Я. Класифікація переважних прав у корпоративних правовідносинах. *Актуальні проблеми держави і права*. 2012. вип. 63/85. С. 562-567
7. Барбара В.П. Цивільно-правова природа корпоративних правовідносин в Україні: проблемні питання // Вісник Національної академії правових наук України : збірник наукових праць. 2017. № 4 (91). С. 102-114
8. Боднар В. В. Поняття та юридична природа переважних прав. *Університетські наукові записки*. - 2011. - № 4. - С. 119-125
9. Колосов Р. Поняття та зміст корпоративних правовідносин: теоретико- правовий аспект // *Підприємництво, господарство і право*. 2017. №8. С. 35-38
10. Косенчук В. Переважні права в корпоративних правовідносинах // *Юридичний журнал : аналітичні матеріали, коментарі, судова практика*. 2008. № 10 (76). С. 94-99.
11. Кравченко С.С. Юридична природа корпоративних прав : монографія / Кравченко С.С. ; НАН України ; Київський ун-т права. – Київ : Вид-во Європейського університету, 2010. – 180 с.
12. Майданик Н.І. Право переважної купівлі-продажу акцій як секундарне право . Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 10-ій річниці створення Лабораторії з вивчення проблем корпоративного права Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва Національної академії правових наук

13. Романович С.М. Переважне право купівлі частки корпоративних прав за цивільним правом України Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 10-ій річниці створення Лабораторії з вивчення проблем корпоративного права Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва Національної академії правових наук України 23-24 вересня 2011 року. URL: <http://lib.pu.if.ua/files/konferensions/Проблеми%202012.pdf>
14. Шуба Б.В. Корпоративні правовідносини як особливий вид господарських правовідносин//Форум права.2013.№2.С.618-622

Тема 2. Здійснення переважних прав у корпоративних правовідносинах за законодавством України (6годин)

Методичні рекомендації: переважне право розуміється як право на придбання певних видів благ та реалізується шляхом укладення сторонами договору чи при наявності певних обставин з пред'явленням права вимоги на укладення договору. Даним правом укладення договору наділяється особа, в якій за законом передбачено конкретне переважне право. Особливістю більшості переважних прав (наприклад, переважне право учасники товариства з обмеженою відповідальністю на придбання частки (її частини) учасника, який її відступив) є те, що умови договору визначаються виключно «зобов'язаною» особою шляхом доведення до відома їх змісту особі, що має переважне право. Вивчення даної тематики пов'язане із необхідністю аналізу положень Закону України «Про господарські товариства», Закону України «Про акціонерні товариства» особливостей здійснення та реалізації переважних прав учасників господарських товариств. На підставі положень Закону України «Про акціонерні товариства» визначити усі переважні права акціонерів, дослідити особливості та порядок реалізації цих прав. Важливо також з'ясувати особливості реалізації переважних прав учасників ТОВ, вкладників командитного товариства, членів кооперативу. На підставі аналізу судової практики, положень ЦК та Закону України «Про господарські товариства», Закону України «Про акціонерні товариства» окреслити недоліки та перспективи удосконалення законодавства.

Семінарське заняття 1

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика переважних прав учасників акціонерних товариств.
2. Переважне право акціонерів приватного акціонерного товариства на придбання акцій, що відчужуються іншими акціонерами товариства.
3. Переважне право учасника товариства на купівлю частки (її частини) у статутному (складеному) капіталі товариства.
4. Переважне право акціонерів на придбання акцій додаткового випуску.

5. Переважне право власника привілейованих акцій на отримання частини прибутку у вигляді дивідендів та на отримання частини майна АТ у разі його ліквідації.

Завдання:

1. Проаналізуйте статтю Сабодаша Р.Б. «Проблеми реалізації переважного права на придбання акцій у контексті рішень Європейського суду з прав людини». Вісник господарського судочинства. Вищий господарський суд України. 2010. № 2. С. 104-111
2. Проаналізуйте статтю Кравчука В.М. «Проблеми реалізації та захисту переважного права придбання акцій за Законом України «Про акціонерні товариства». Вісник господарського судочинства: офіційний друкований орган Вищого господарського суду України. Вищий господарський суд України. Київ, 2009. № 6. С. 100-108.
3. Яким актом встановлюється порядок реалізації переважного права акціонерів на купівлю акцій, що пропонуються їх власником до продажу третій особі:
 - 1) статутом публічного акціонерного товариства;
 - 2) Законом України «Про акціонерні товариства»;
 - 3) Господарським кодексом України;
 - 4) Законом України «Про господарські товариства»;
 - 5) статутом приватного акціонерного товариства.

Семінарське заняття 2

Питання для обговорення:

1. Особливості здійснення переважного права на придбання частки в статутному капіталі товариства з обмеженою відповідальністю.
2. Переважне право учасників господарського товариства на приватизацію акцій (часток, паїв), що належать державі у статутному капіталі господарського товариства, до статутного капіталу якого було передано об'єкт незавершеного будівництва.
3. Переважне право вкладників командитного товариства, при його ліквідації, перед повними учасниками на одержання вкладів.
4. Переважні права членів кооперативу:
 - 4.1. Переважне право членів виробничого кооперативу на купівлю паю.
 - 4.2. Переважне право асоційованих членів кооперативу на отримання майна при ліквідації цього кооперативу.

Завдання:

1. **Задача.** К. належить частка у статутному капіталі товариства з обмеженою відповідальністю в розмірі 17 відсотків. Він звернувся до М. в суд з вимогою про переведення на нього прав за договорами відступлення часток у статутному капіталі товариства. На обґрунтування свого позову К. зазначив, що Р. за

договором купівлі-продажу відступив належну йому частку у статутному капіталі товариства з обмеженою відповідальністю учаснику М. Окрім того, на підставі довіреності, виданої йому учасником В., уклав з М. договір дарування частки довірителя. К. вимагав перевести права та обов'язки за цими договорами на нього, оскільки при укладанні договору купівлі-продажу було порушено його право переважної купівлі частки, передбачене у ст. 147 Цивільного кодексу України, а в довіреності від імені В. не було вказано ім'я обдаровуваного. К. наголосив на тому, що Р., укладаючи договір-купівлі продажу частки не повідомив його про свій намір, тому він не зміг здійснити своє переважне право купівлі. Договір дарування, на думку К., був укладений на підставі недійсної довіреності. Згідно із ч.4 ст. 720 Цивільного кодексу України доручення на укладення договору дарування, в якому не встановлено імені обдаровуваного, є нікчемним. Заперечуючи позов, М. вказав на те, що у разі якщо бажання придбати частку в статутному капіталі товариства з обмеженою відповідальністю виявляють одночасно два чи більше учасники, право вибору покупця належить продавцеві частки. Навіть якщо б К. було повідомлено про намір продати частку, Р. обрав би в якості покупця М. Необхідності повідомляти інших учасників про намір продати частку у Р. не було, оскільки він завжди б надав перевагу М., який теж був учасником товариства на день продажу. Ці пояснення Р. підтвердив у суді.

Розкрийте зміст права переважної купівлі частки у статутному капіталі товариства з обмеженою відповідальністю та його сферу застосування. Кому надається перевага у здійсненні цього права, якщо бажання придбати частку одночасно виявили кілька учасників? Чи підлягає позов К. задоволенню? Запропонуйте вирішення спірної ситуації.

2. Дайте аргументовану відповідь на наступні практичні ситуації:

- Чи потрібно залучати всіх учасників приватного акціонерного товариства під час розгляду справи за позовом акціонера про переведення на акціонера чи іншу особу прав та обов'язків покупця акцій у зв'язку з наявністю переважного права на придбання акцій?
- Чи діє переважне право акціонерів (учасників) під час примусової реалізації акцій, частки?

Семінарське заняття 3

Питання для обговорення:

1. Характеристика інших переважних прав у корпоративних правовідносинах, передбачених законом та установчими документами:

1.1 реалізація переважного права сільськогосподарськими підприємствами і фермерськими господарствами на придбання об'єктів нерухомості у випадку банкрутства сільськогосподарських підприємств;

1.2 переважне право трудового колективу державного підприємства, при порушенні справи про банкрутство;

1.3. переважне право держави на придбання музейних зібрань у разі ліквідації музеїв.

Завдання:

1. Окреслити процедуру виходу акціонера із складу приватного акціонерного товариства.
2. Проаналізувати статтю Томчишен С. «Призначення та принципи здійснення переважного права на викуп часток (акцій) у статутному капіталі господарських товариств». Вісник Академії правових наук України : зб. наук. пр. / редкол. : В.Я. Тацій та ін. – Х. : Право, 2010. № 2 (61). – С. 121-132.
3. Складіть підбірку тестових завдань по запропонованій тематиці.

Питання для самоконтролю:

- 1) Що таке переважне право?
- 2) Назвіть корпоративні права учасників акціонерного товариства.
- 3) Що таке принцип «пропорційності» при реалізації переважних прав?
- 4) За яких умов можуть виникати переважні права акціонерів?
- 5) В межах якого строку реалізується переважне право акціонерів?
- 6) Визначіть порядок реалізації переважного права акціонерів на придбання акцій додаткового випуску.
- 7) Дайте визначення поняття товариства з обмеженою відповідальністю.
- 8) За яких умов виникають переважні права членів кооперативу?
- 9) Хто виступає суб'єктом реалізації переважного права у командитних товариствах?
- 10) Що таке сільськогосподарські підприємства?
- 11) Умови реалізації інших переважних прав у корпоративних правовідносинах.

Перелік рекомендованої літератури:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. №436-IV URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
3. Закон України від 19.09.91 р. «Про господарські товариства» № 1576-XII URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
4. Закон України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 №514-VI URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/514-17>
5. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» від 15.05.2003 № 755-IV (з наступними змінами) // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 31-32, ст.263.
6. Закон України від 23.02.2006р. «Про цінні папери та фондовий ринок» №3480-IV // Голос України від 14.04.2006 р. - №69.
7. Закон України від 6.07.2012 р. «Про депозитарну систему України» URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
8. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 14.05.1992 № 2343-XII URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>

9. Боднар В. Переважні права в акціонерному товаристві та способи їх захисту. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. 2011. вип. 89. С. 95-99
10. Бурдак Т.І. Юридична природа корпоративних прав та корпоративних відносин в акціонерних товариствах // *Часопис Київського університету права : український науково-теоретичний часопис*. 2011. № 3. С. 169-173
11. Долинська О.В. Юридична природа корпоративних прав учасників господарських товариств // *Університетські наукові записки Хмельницького університету управління та права : часопис*. 2008. Вип. 4. С. 190-194
12. Корпоративне право України: підручник / В.В.Луць, В.А.Васильєва, О.Р.Кібенко, І.В.Спасибо-Фатєєва (та ін.), за заг. ред. В.В.Луця. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 384с.
13. Корпоративне право Австрії і України: монографія / Васильєва В.А., Ковалишин О.Р., Вікторія Робертсон [та ін.]; за ред. проф. В.А.Васильєвої. – Івано-Франківськ, 2015. – 250 с.
14. Корпоративне право Польщі та України: монографія / Васильєва В.А [та ін.]; за ред. проф. В.А.Васильєвої. – Івано-Франківськ, 2016. – 377 с.
15. Кравчук В.М. Проблеми реалізації та захисту переважного права придбання акцій за Законом України "Про акціонерні товариства" // Вісник господарського судочинства : офіційний друкований орган Вищого господарського суду України. 2009. № 6. С. 100-108
16. Оприско М. Здійснення переважного права на придбання акцій приватного акціонерного товариства // *Підприємництво, господарство і право : науково-практичний, господарсько-правовий журнал*. 2012. № 9 (201). С. 38-41
17. Радіонов С. Переважне право на купівлю частки в ТОВ: актуальна практика та проблеми застосування // *Юридична газета*. 2018. 17 квітня (№ 16). С. 14-15
18. Саракун І.Б. Здійснення корпоративних прав учасниками (засновниками) господарських товариств (цивільно-правовий аспект). – Монографія. – Київ, 2009 р.
19. Здійснення та захист корпоративних прав в Україні (цивільно-правові аспекти):.. Монографія / За заг. ред. В.В.Луця. – Тернопіль, Підручники і посібники, 2007. – 320с.
20. Корпоративне управління: Монографія / І.Спасибо-Фатєєва, О.Кібенко, В.Борисова; За ред. проф. І.Спасибо-Фатєєвої. – Х.: Право, 2007.
21. Яроцький В.Л. Цінні папери в механізмі правового регулювання майнових відносин (основи інструментальної концепції): Монографія. – Харків: Право, 2006. – 544с.
22. Кравчук В.М. Корпоративне право. – К.: Істина, 2005.
23. Здійснення переважних прав у корпоративних правовідносинах // І.Я. Бабецька, дис. к.ю.н. 12.00.03. – Київ, 2014 р.

Тема 3. Право на захист переважних прав у корпоративних правовідносинах (2 години)

Методичні рекомендації:закріплення переважних прав на вчинення тих або інших правочинів в актах цивільного законодавства, рідко супроводжується встановленням певних способів захисту, хоча право особи на захист своїх прав і охоронюваних законом інтересів є однією з найважливіших гарантій здійснення суб'єктивних цивільних прав. Зметою усунення перешкод у здійсненні корпоративних прав виникає можливість реалізації права на захист. Суб'єктивне право на захист переважного права можна визначити як юридично закріплену можливість управненої особи як носія переважного права використати заходи правоохоронного характеру з метою відновлення порушеного права. Традиційно виокремлюють науковці юрисдикційну та неюрисдикційну форми захисту корпоративних прав. *Юрисдикційна форма* захисту передбачає можливість захисту прав у судовому (шляхом звернення до суду)чи адміністративному порядку (звернення до уповноважених державних органів, посадових осіб). До *неюрисдикційної форми*захисту включають, зокрема,*самозахист*, який передбачає можливість застосування особою різних способів, засобів, заходів захисту, зокрема заходів оперативного впливу. Пунктом 1 ч.1 ст.116 ЦК передбачено право учасника господарського товариства брати участь в управлінні товариством. Саме це право, серед іншого, надає учаснику можливість шляхом голосування брати участь у прийнятті рішення загальних зборів учасників, а також оскаржувати прийняте рішення. Крім того, визнання недійсними рішення загальних зборів учасників господарського товариства є одним із способів захисту корпоративних прав, передбачених законодавством

Питання для обговорення:

1. Співвідношення понять «захист» та «охорона» в корпоративних правовідносинах.
2. Форми захисту переважних прав у корпоративних правовідносинах (юрисдикційна, неюрисдикційна).
3. Самостійні форми захисту цивільних, в тому числі й корпоративних, прав:
 - 1) судова;
 - 2) позасудова (адміністративна);
 - 3) самозахист.
4. Система органів (посадових осіб), які здійснюють юрисдикційну форму захисту переважних прав.
5. Захист корпоративних прав загальними зборами.

Завдання:

1. Проаналізуйте судову практику у справах про захист прав акціонерів та можливі способи захисту таких прав.
2. **Задача1.** На розгляд господарського суду надійшла позовна заява учасника товариства з обмеженою відповідальністю, частка якого перевищує 20 відсотків, про зобов'язання товариства до скликання загальних зборів з метою затвердження фінансових звітів за попередні роки та виплату дивідендів. Учасник Б. наголошував на тому, що йому

та іншим учасникам уже кілька років поспіль не виплачуються дивіденди, оскільки товариство не проводить загальних зборів, і в зв'язку з цим, не приймає необхідні рішення для виплати дивідендів. У письмовому відзиві на позовну заяву товариство повідомило, що вирішення питання про виплату дивідендів належить до виключної компетенції вищого органу управління товариства з обмеженою відповідальністю. Суд не має права втручатися у внутрішню господарську діяльність товариства. Право на одержання дивідендів має умовний характер, а тому може бути реалізовано учасниками товариства лише за умови прийняття відповідних рішень зборами учасників.

Розкрийте зміст права учасника товариства з обмеженою відповідальністю на отримання дивідендів. Чи може учасник захистити своє право на отримання дивідендів у судовому порядку? Чи підлягає задоволенню вимога учасника Б. Вирішіть задачу.

Задача 2. Будучи акціонером товариства П., товариство з обмеженою відповідальністю В. звернулося до господарського суду із позовом про визнання недійсним договору, укладеного між акціонерними товариством П. та його контрагентом - акціонерним товариством Д. Місцевий господарський суд відмовив у задоволенні позову на тій підставі, що законодавством не передбачено право акціонера звертатись до суду за захистом прав акціонерного товариства, крім випадків, коли він уповноважений на це відповідним акціонерним товариством, або якщо таке право надається йому статутом товариства. Акціонер може захищати лише свої безпосередні права чи охоронювані законом інтереси у випадку їх порушення, оспорування чи невизнання самим акціонерним товариством, учасником якого він є, органами чи іншими акціонерами цього товариства. Таким чином, у вирішенні спорів за позовом акціонера про захист прав акціонерного товариства, в тому числі про визнання недійсними правочинів, вчинених товариством, слід виходити з того чи уповноважений акціонер на представництво інтересів акціонерного товариства. Відсутність таких повноважень є підставою для відмови у задоволенні позову. Оскарживши рішення місцевого господарського суду до апеляційного господарського суду, позивач наголошував на тому, що договір, укладений акціонерним товариством з іншим суб'єктом господарювання регулює не лише відносини між ними, але й впливає на права та обов'язки всіх акціонерів, реалізацію інтересів яких він здійснює.

Дайте правовий аналіз доводам позивача та місцевого господарського суду. Чи передбачена законодавством України можливість учасника товариства звертатися за захистом прав самого товариства?

3. Проаналізуйте статтю Лукач І.В. «Загальна характеристика способів захисту корпоративних прав». *Юридичний науковий електронний журнал*.2016.№4.С68-70

Питання для самоконтролю:

1. Що таке форма захисту корпоративних прав?
2. Розкрийте сутність судової форми захисту корпоративних прав.
3. Чи можна захистити переважне корпоративне право у адміністративному порядку?
4. Чи допускається самозахист переважних корпоративних прав?

5. Назвіть органів (посадових осіб), які здійснюють юрисдикційну форму захисту переважних прав.
6. У яких випадках можливий захист корпоративних прав загальними зборами.

Перелік рекомендованої літератури:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. №436-IV URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
3. Закон України від 19.09.91 р. «Про господарські товариства» № 1576-XII URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
4. Закон України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 №514-VI URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/514-17>
5. Боднар В. Деякі проблеми застосування способів захисту переважних прав. // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка: серія юридичні науки. 2012. вип. 90. С. 92-96
6. Боднар В. Переважні права в акціонерному товаристві та способи їх захисту // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. 2011. Вип. 89–С. 95-99.
7. Боднар В. Питання здійснення права на захист переважних прав // Юридична Україна : правовий часопис. 2011. № 7 (103). С. 13-17
8. Гелич А. О., Бокоч І. М. Особливості самозахисту у корпоративних правовідносинах. URL: er.nau.edu.ua/.../Гелич%20А.О.%20Бокоч%20І.М.%20ОСОБЛИВОСТІ%20СА...
9. Корпоративне право України: підручник / В.В.Луць, В.А.Васильєва, О.Р.Кібенко, І.В.Спасибо-Фатєєва (та ін.), за заг. ред. В.В.Луця. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 384с.
10. Здійснення та захист корпоративних прав в Україні (цивільно-правові аспекти):. Монографія / За заг. ред. В.В.Луця. – Тернопіль, Підручники і посібники, 2007. – 320с.
11. Спасибо-Фатєєва І. Шляхи розв'язання проблем охорони та захисту корпоративних прав. URL: dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/5662/1/Spasibo_Fateeva_150.pdf
12. Костова Н.І. Неюрисдикційний захист прав засновників акціонерного товариства. URL: dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/8172/Chasopys%2068-71.pdf.pdf?
13. Лукач І.В. «Загальна характеристика способів захисту корпоративних прав». *Юридичний науковий електронний журнал*. 2016. №4. С68-70
14. Цікало В.І. Переважне право на придбання акцій, що пропонуються до відчуження акціонером: здійснення та захист // Сьомі юридичні диспути з актуальних проблем приватного права, присвячені пам'яті Є. В. Васьковського : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., Одеса, 26 трав. 2017 р. / Юридичні диспути з актуальних проблем приватного права, присвячені пам'яті Є.В. Васьковського. – Одеса : Астропринт, 2017. С. 38-42.

Тема 4. Способи захисту переважних прав у корпоративних правовідносинах (4 години).

Методичні рекомендації: У науковій літературі зазначається, що способи захисту — це законодавчо закріплені заходи, за допомогою яких створюється можливість для поновлення порушеного права, припинення та попередження його порушення. Такий захист являє собою співвідношення конкретних способів, засобів та форм з цілеспрямованими діями суб'єкта корпоративних правовідносин, права якого порушено. Загальна система способів захисту цивільних прав та інтересів, у тому числі прав учасників корпоративних правовідносин, визначена у ст. 16 ЦК. Ці способи захисту є основними та універсальними для багатьох інститутів цивільного права і, крім того, найбільш застосовуваними в судовій практиці. Зокрема, ст. 16 ЦК зазначає такі способи захисту прав та інтересів, у разі порушення яких учасник корпоративних правовідносин може звернутися до суду з позовом про: а) визнання права; б) визнання правочину недійсним; в) припинення дії, яка порушує право; г) відновлення становища, яке існувало до порушення; д) примусове виконання обов'язку в натурі; є) зміну правовідношення; є) припинення правовідношення; ж) відшкодування збитків та моральної (немайнової) шкоди; з) визнання незаконними рішення, дій чи бездіяльності органу державної влади тощо. Необхідно ознайомитися із спеціальніми способами захисту переважних прав учасників товариств передбаченими у Законах України «Про господарські товариства» та «Про акціонерні товариства».

Семінарське заняття 1

Питання для обговорення:

1. Поняття та характеристика способів захисту суб'єктивних цивільних прав.
2. Визнання недійсними рішень загальних зборів учасників товариства як спосіб захисту корпоративних прав.
3. Переведення прав та обов'язків покупця як основний спосіб захисту переважних корпоративних прав.
4. Визнання правочину недійсним.

Завдання:

1. Проаналізувати статтю Сліпенчук Н.А. «Проблемні питання щодо визнання недійсними рішень загальних зборів учасників товариства». URL: <https://if.arbitr.gov.ua/sud5010/pres-centr/publications/393748/>
2. Скласти порівняльну таблицю співвідношення категорій «форми захисту», «способи захисту» та «засоби захисту» корпоративних прав.
3. Підготувати підбірку тестових завдань в межах запропонованої тематики.

Семінарське заняття 2

Питання для обговорення:

- 1.Визнання переважного права.
- 2.Відшкодування збитків як окремий спосіб захисту переважних прав у корпоративних правовідносинах.
- 3.Особливості захисту переважного права акціонерів на придбання акцій приватного акціонерного товариства.

Завдання:

1. Підготувати проект позовної заяви про визнання недійсними рішення загальних зборів акціонерів.
2. Підготувати доповідь на тему: «Особливості захисту переважних корпоративних прав державними органами (посадовими особами)».
3. Проаналізувати статтю Нецької Л.С. «Про охорону корпоративних прав держави» *.Проблеми охорони прав суб'єктів корпоративних правовідносин Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 2012. С.113-116*

Питання для самоконтролю:

- 1) Що таке спосіб захисту цивільних прав?
- 2) Якими нормативними актами визначаються спеціальні способи захисту?
- 3) Хто виступає суб'єктами захисту про визнання переважного права?
- 4) Що таке самозахист? Як він проявляється при захисті переважних прав у корпоративних правовідносинах?
- 5) Окресліть порядок визнання недійсними рішень загальних зборів учасників товариства.
- 6) У чому полягає визнання переважного права?
- 7) Чи допускається можливість відшкодування моральної шкоди у корпоративних правовідносинах?

Перелік рекомендованої літератури:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. №436-IV URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
3. Закон України від 19.09.91 р. «Про господарські товариства» № 1576-XII URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
4. Закон України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 №514-VI. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/514-17>
5. Бабецька І.М. Здійснення та захист переважних прав в корпоративних правовідносинах // Дис.На здоб. Наук. ступ. К.ю.н. 12.00.03 – Київ. - 2013 – 218 с.
6. Бігняк О.Захист корпоративних прав: співвідношення категорій «форми захисту», «способи захисту», «засоби захисту» (сучасні погляди та концепції). URL:http://yurvisnyk.in.ua/v2_2013/07.pdf

7. Богуш М. Поняття та класифікація правових форм і способів захисту суб'єктивних корпоративних прав та інтересів // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка .2017.С.80-87
8. Богуш М.К. Альтернативна форма захисту суб"єктивних корпоративних прав та інтересів учасників корпоративних відносин // Юридична Україна : щомісячний науковий журнал. 2017. –№ 11/12 (179 /180). С. 38-47.
9. Здійснення та захист корпоративних прав в Україні (цивільно-правові аспекти):. Монографія / За заг. ред. В.В.Луця. – Тернопіль, Підручники і посібники, 2007. – 320с.
10. Дякович М. Нотаріальний захист та охорона корпоративних прав засновників (учасників) товариства з обмеженою відповідальністю: цивільно-правові аспекти // ПравоУкраїни : юридичний журнал. 2016. № 12. С. 106-111.
11. Кологойда О. Способи захисту права акціонера на отримання дивідендів в Україні // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка.Юридичні науки 2016.вип. 1 (102).С. 58-63.
12. Корпоративне право України: підручник / В.В.Луць, В.А.Васильєва, О.Р.Кібенко, І.В.Спасибо-Фатєєва (та ін.), за заг. ред. В.В.Луця. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 384с.
13. Кот О. Спеціальні способи захисту суб"єктивних цивільних прав // Право України : юридичний журнал : науково-практичне фахове видання.2017. № 1. С. 91-100
14. Луць В.В. Захист інтересів акціонерів при укладенні товариством значних правочинів (договорів). Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 10-ій річниці створення Лабораторії з вивчення проблем корпоративного права Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва Національної академії правових наук України 23-24 вересня 2011 року.URL: <http://lib.pu.if.ua/files/konferensions/Проблеми%202012.pdf>
15. Сліпенчук Н.А. Способи захисту корпоративних прав // Дис. к.ю.н. 12.00.03. – Київ, 2014 р.
16. Спасибо-Фатєєва І. Шляхи розв'язання проблем охорони та захисту корпоративних прав.URL:dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/5662/1/Spasibo_Fateeva_150.pdf
17. Харитонova О.І., Харитонов Є.О. Деякі проблеми теорії правовідносин, що виникають при захисті корпоративних прав.Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 10-ій річниці створення Лабораторії з вивчення проблем корпоративного права Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва Національної академії правових наук України 23-24 вересня 2011 року. URL: <http://lib.pu.if.ua/files/konferensions/Проблеми%202012.pdf>
18. Шевченко Н.І. Судовий захист прав кредиторів та учасників (акціонерів) при реорганізації господарських товариств.Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 10-ій річниці створення Лабораторії з вивчення проблем корпоративного права Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва Національної академії правових наук України 23-24 вересня 2011 року. URL: <http://lib.pu.if.ua/files/konferensions/Проблеми%202012.pdf>

Індивідуальні завдання для студентів денної форми навчання

1. Розробіть невеликий довідник аналізу порівняльних положень ЦК України, ГК України, Закону України «Про акціонерні товариства», «Про кооперацію» та «Про господарські товариства» щодо врегулювання здійснення переважних корпоративних прав.

2. Виконайте реферат на теми:

- «Здійснення переважних корпоративних прав в Республіці Польща»;
- «Здійснення переважних корпоративних прав у Німеччині»;
- «Здійснення переважних корпоративних прав в Російській Федерації»;
- «Здійснення переважних корпоративних прав у Великій Британії»;
- «Здійснення переважних корпоративних прав у США»;
- «Порівняльний аналіз здійснення переважних корпоративних прав в країнах-членах ЄС» (окремі країни на вибір студента);
- «Врегулювання переважних корпоративних прав у корпоративних правочинах»;
- «Врегулювання переважних корпоративних прав в договорі між акціонерами»;
- «Статутне врегулювання порядку та способів здійснення переважних корпоративних прав: недоліки та переваги»;
- «Аналіз Директив ЄС щодо здійснення корпоративних прав»;
- «Аналіз чинного законодавства щодо його відповідності вимогам ЄС у сфері здійснення переважних корпоративних прав»;
- «Аналіз особливостей здійснення переважних корпоративних прав в Англії»;
- «Проблемні питання судової практики щодо здійснення переважних корпоративних прав в Україні»;
- «Проблемні питання судової практики щодо здійснення переважних корпоративних прав в ЄС»;
- «Проблемні питання судової практики щодо здійснення переважних корпоративних прав в Англії»;
- «Особливості захисту переважних корпоративних прав державними органами (посадовими особами)»;
- «Захист переважних корпоративних прав загальними зборами (зборами учасників) товариства».

3. Скласти перелік нормативних та відомчих актів що регулюють порядок та способи здійснення переважних корпоративних прав.

5. Скласти положення про порядок реалізації переважного права на придбання акцій приватного АТ.

6. Скласти положення про порядок реалізації переважного права на придбання частки ТОВ.

7. Скласти положення про порядок нарахування та виплати дивідендів АТ власникам привілейованих акцій.

8. Проаналізувати існуючі недоліки судової практики щодо переважних прав, які потребують вдосконалення на законодавчому рівні та запропонувати формулювання у вигляді відповідних положень статей до чинного законодавства.

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ ДЛЯ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Тема 1. Загальна характеристика переважних прав у корпоративних правовідносинах (2 години).

Методичні рекомендації: Відповідно до ч. 3 ст. 167 ГКУ, корпоративними правовідносинами є відносини, що виникають, змінюються та припиняються щодо корпоративних прав. Корпоративні правовідносини, як і будь-які інші правовідносини, мають свою структуру, що включає суб'єктів, об'єкти, зміст, а також підстави виникнення таких відносин. Об'єктом корпоративних правовідносин слід визнати певні блага, з приводу яких суб'єкти вступають у такі правовідносини. Досліджуючи зміст корпоративних правовідносин, варто визначити поняття «корпоративних прав» та їх класифікацію. В межах майнових корпоративних прав особливу роль відіграють переважні права. Ці права можуть бути передбачені як самим законодавцем, так і на локальному рівні. Ці права можуть бути різними в залежності від моменту їх виникнення (під час діяльності юридичної особи та після припинення її діяльності), в залежності від суб'єкта здійснення (можуть належати фізичній особі, самому товариству чи державі), в залежності від організаційно-правової форми юридичної особи, в залежності від строку їх здійснення (встановлені на визначений чи невизначений строк), тощо. Аналізуючи національне законодавство можна виокремити деякі переважні права, а саме: - переважне право учасника товариства на купівлю частки у статутному (складеному) капіталі товариства; - переважне право акціонерів на придбання акцій додаткового випуску; - переважне право акціонерів приватного акціонерного товариства на придбання акцій, що продаються іншими акціонерами товариства; - переважне право власника привілейованих акцій, стосовно власників простих акцій, на отримання частини прибутку у вигляді дивідендів та на отримання частини майна АТ у разі його ліквідації; - переважне право членів виробничого кооперативу на купівлю паю; - переважне право асоційованого члена кооперативу, при ліквідації кооперативу, на одержання паю; - переважне право вкладників командитного товариства, при його ліквідації, перед повними учасниками на одержання вкладів. При вивченні даної тематики варто звернути увагу на особливості виникнення та реалізації переважних прав у корпоративних відносинах.

Питання для обговорення:

1. Поняття та правова природа переважних прав у корпоративних відносинах.
2. Встановлення та виникнення переважних прав у корпоративних правовідносинах
3. Класифікація переважних прав у корпоративних правовідносинах.
4. Загальні складові механізму реалізації переважних прав
5. Корпоративний інтерес у визначенні переважного права у корпоративних відносинах.

Завдання:

1. Проаналізуйте статтю Косенчука В. Переважні права в корпоративних правовідносинах // Юридичний журнал : аналітичні матеріали, коментарі, судова практика / МОН України; НПУ ім. Драгоманова; Ін-т політології та ін. – Київ, 2008. – № 10 (76). – С. 94-99.

2. У формі таблиці розкрийте класифікацію за усіма критеріями переважних прав у корпоративних відносинах

Питання для самоконтролю:

- 1) Визначте особливості становлення корпоративних правовідносин.
- 2) Що таке корпоративні правовідносини?
- 3) В чому полягають особливості правового регулювання корпоративних правовідносин?
- 4) Що таке корпоративні права? Назвіть деякі з них.
- 5) Назвіть загальнотеоретичні підходи до розуміння поняття «переважні права».
- 6) У чому полягають особливості переважних прав у корпоративних правовідносинах? Наведіть приклади декількох.
- 7) Що виступає підставами виникнення переважних прав у корпоративних правовідносинах?
- 8) Назвіть основні критерії поділу переважних прав у корпоративних правовідносинах?
- 9) Що таке корпоративний інтерес?

Перелік рекомендованої літератури:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. №436-IV URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
3. Закон України від 19.09.91 р. «Про господарські товариства» № 1576-XII URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
4. Закон України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 №514-VI URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/514-17>
5. Постанова Пленуму Вищого Господарського Суду України «Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з корпоративних правовідносин» 25.02.2016 № 4 URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v0004600-16>
6. Бабецька І.Я. Класифікація переважних прав у корпоративних правовідносинах. *Актуальні проблеми держави і права*. 2012. вип. 63/85. С. 562-567
7. Барбара В.П. Цивільно-правова природа корпоративних правовідносин в Україні: проблемні питання // Вісник Національної академії правових наук України : збірник наукових праць. 2017. № 4 (91). С. 102-114
8. Боднар В. В. Поняття та юридична природа переважних прав. *Університетські наукові записки*. - 2011. - № 4. - С. 119-125

9. Колосов Р. Поняття та зміст корпоративних правовідносин: теоретико- правовий аспект//*Підприємництво, господарство і право*. 2017. №8. С.35-38
10. Косенчук В. Переважні права в корпоративних правовідносинах // *Юридичний журнал : аналітичні матеріали, коментарі, судова практика* . 2008. № 10 (76). С. 94-99.
11. Кравченко С.С. Юридична природа корпоративних прав : монографія / Кравченко С.С. ; НАН України ; Київський ун-т права. – Київ : Вид-во Європейського університету, 2010. – 180 с.
12. Майданик Н.І. Право переважної купівлі-продажу акцій як секундарне право . Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 10-ій річниці створення Лабораторії з вивчення проблем корпоративного права Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва Національної академії правових наук України 23-24 вересня 2011 року. URL: <http://lib.pu.if.ua/files/konferensions/Проблеми%202012.pdf>
13. Романович С.М. Переважне право купівлі частки корпоративних прав за цивільним правом України Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 10-ій річниці створення Лабораторії з вивчення проблем корпоративного права Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва Національної академії правових наук України 23-24 вересня 2011 року.URL: <http://lib.pu.if.ua/files/konferensions/Проблеми%202012.pdf>
14. Шуба Б.В. Корпоративні правовідносини як особливий вид господарських правовідносин//*Форум права*.2013.№2.С.618-622

Тема 2. Здійснення переважних прав у корпоративних правовідносинах за законодавством України (2 години)

Методичні рекомендації: переважне право розуміється як право на придбання певних видів благ та реалізується шляхом укладення сторонами договору чи при наявності певних обставин з пред’явленням права вимоги на укладення договору. Даним правом укладення договору наділяється особа, в якій за законом передбачено конкретне переважне право. Особливістю більшості переважних прав (наприклад, переважне право учасники товариства з обмеженою відповідальністю на придбання частки (її частини) учасника, який її відступив) є те, що умови договору визначаються виключно «зобов’язаною» особою шляхом доведення до відома їх змісту особі, що має переважне право. Вивчення даної тематики пов’язане із необхідністю аналізу положень Закону України «Про господарські товариства», Закону України «Про акціонерні товариства» особливостей здійснення та реалізації переважних прав учасників господарських товариств. На підставі положень Закону України «Про акціонерні товариства» визначити усі переважні права акціонерів, дослідити особливості та порядок реалізації цих прав. Важливо також з’ясувати особливості реалізації переважних прав учасників ТОВ, вкладників командитного товариства, членів кооперативу. На підставі аналізу судової практики, положень ЦК та

Закону України «Про господарські товариства», Закону України «Про акціонерні товариства» окреслити недоліки та перспективи удосконалення законодавства.

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика переважних прав учасників акціонерних товариств.
2. Переважне право акціонерів приватного акціонерного товариства на придбання акцій, що відчужуються іншими акціонерами товариства.
3. Переважне право учасника товариства на купівлю частки (її частини) у статутному (складеному) капіталі товариства.
4. Переважне право акціонерів на придбання акцій додаткового випуску.
5. Переважне право власника привілейованих акцій на отримання частини прибутку у вигляді дивідендів та на отримання частини майна АТ у разі його ліквідації.

Завдання :

1. Задача. К. належить частка у статутному капіталі товариства з обмеженою відповідальністю в розмірі 17 відсотків. Він звернувся до М. в суд з вимогою про переведення на нього прав за договорами відступлення часток у статутному капіталі товариства. На обґрунтування свого позову К. зазначив, що Р. за договором купівлі-продажу відступив належну йому частку у статутному капіталі товариства з обмеженою відповідальністю учаснику М. Окрім того, на підставі довіреності, виданої йому учасником В., уклав з М. договір дарування частки довірителя. К. вимагав перевести права та обов'язки за цими договорами на нього, оскільки при укладанні договору купівлі-продажу було порушено його право переважної купівлі частки, передбачене у ст. 147 Цивільного кодексу України, а в довіреності від імені В. не було вказано ім'я обдаровуваного. К. наголосив на тому, що Р., укладаючи договір-купівлі продажу частки не повідомив його про свій намір, тому він не зміг здійснити своє переважне право купівлі. Договір дарування, на думку К., був укладений на підставі недійсної довіреності. Згідно із ч.4 ст. 720 Цивільного кодексу України доручення на укладення договору дарування, в якому не встановлено імені обдаровуваного, є нікчемним. Заперечуючи позов, М. вказав на те, що у разі якщо бажання придбати частку в статутному капіталі товариства з обмеженою відповідальністю виявляють одночасно два чи більше учасники, право вибору покупця належить продавцеві частки. Навіть якщо б К. було повідомлено про намір продати частку, Р. обрав би в якості покупця М. Необхідності повідомляти інших учасників про намір продати частку у Р. не було, оскільки він завжди б надав перевагу М., який теж був учасником товариства на день продажу. Ці пояснення Р. підтвердив у суді.

Розкрийте зміст права переважної купівлі частки у статутному капіталі товариства з обмеженою відповідальністю та його сферу застосування. Кому надається перевага у здійсненні цього права, якщо бажання придбати частку одночасно виявили кілька учасників? Чи підлягає позов К. задоволенню? Запропонуйте вирішення спірної ситуації.

2. Дайте аргументовану відповідь на наступні практичні ситуації:

- Чи потрібно залучати всіх учасників приватного акціонерного товариства під час розгляду справи за позовом акціонера про переведення на акціонера чи іншу особу прав та обов'язків покупця акцій у зв'язку з наявністю переважного права на придбання акцій?
- Чи діє переважне право акціонерів (учасників) під час примусової реалізації акцій, частки?

Питання для самоконтролю:

- 1) Що таке переважне право?
- 2) Назвіть корпоративні права учасників акціонерного товариства.
- 3) Що таке принцип «пропорційності» при реалізації переважних прав?
- 4) За яких умов можуть виникати переважні права акціонерів?
- 5) В межах якого строку реалізується переважне право акціонерів?
- 6) Визначіть порядок реалізації переважного права акціонерів на придбання акцій додаткового випуску.

Перелік рекомендованої літератури:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. №436-IV URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
3. Закон України від 19.09.91 р. «Про господарські товариства» № 1576-XII URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
4. Закон України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 №514-VI URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/514-17>
5. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» від 15.05.2003 № 755-IV (з наступними змінами) // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 31-32, ст.263.
6. Закон України від 23.02.2006р. «Про цінні папери та фондовий ринок» №3480-IV // Голос України від 14.04.2006 р. - №69.
7. Закон України від 6.07.2012 р. «Про депозитарну систему України» URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
8. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 14.05.1992 № 2343-XII URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
9. Боднар В. Переважні права в акціонерному товаристві та способи їх захисту. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. 2011. вип. 89. С. 95-99
10. Бурдак Т.І. Юридична природа корпоративних прав та корпоративних відносин в акціонерних товариствах // *Часопис Київського університету права : український науково-теоретичний часопис*. 2011. № 3. С. 169-173
11. Долинська О.В. Юридична природа корпоративних прав учасників господарських товариств // *Університетські наукові записки Хмельницького університету управління та права : часопис*. 2008. Вип. 4. С. 190-194

12. Корпоративне право України: підручник / В.В.Луць, В.А.Васильєва, О.Р.Кібенко, І.В.Спасибо-Фатєєва (та ін.), за заг. ред. В.В.Луця. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 384с.
13. Корпоративне право Австрії і України: монографія / Васильєва В.А., Ковалишин О.Р., Вікторія Робертсон [та ін.]; за ред. проф. В.А.Васильєвої. – Івано-Франківськ, 2015. – 250 с.
14. Корпоративне право Польщі та України: монографія / Васильєва В.А [та ін.]; за ред. проф. В.А.Васильєвої. – Івано-Франківськ, 2016. – 377 с.
15. Кравчук В.М. Проблеми реалізації та захисту переважного права придбання акцій за Законом України "Про акціонерні товариства" // Вісник господарського судочинства : офіційний друкований орган Вищого господарського суду України. 2009. № 6. С. 100-108
16. Оприско М. Здійснення переважного права на придбання акцій приватного акціонерного товариства // Підприємництво, господарство і право : науково-практичний, господарсько-правовий журнал . 2012. № 9 (201). С. 38-41
17. Радіонов С. Переважне право на купівлю частки в ТОВ: актуальна практика та проблеми застосування // Юридична газета. 2018. 17 квітня (№ 16). С. 14-15
18. Саракун І.Б. Здійснення корпоративних прав учасниками (засновниками) господарських товариств (цивільно-правовий аспект). – Монографія. – Київ, 2009 р.
19. Здійснення та захист корпоративних прав в Україні (цивільно-правові аспекти):. Монографія / За заг. ред. В.В.Луця. – Тернопіль, Підручники і посібники, 2007. – 320с.
20. Корпоративне управління: Монографія / І.Спасибо-Фатєєва, О.Кібенко, В.Борисова; За ред. проф. І.Спасибо-Фатєєвої. – Х.: Право, 2007.
21. Яроцький В.Л. Цінні папери в механізмі правового регулювання майнових відносин (основи інструментальної концепції): Монографія. – Харків: Право, 2006. – 544с.
22. Кравчук В.М. Корпоративне право. – К.: Істина, 2005.
23. Здійснення переважних прав у корпоративних правовідносинах // І.Я. Бабецька, дис. к.ю.н. 12.00.03. – Київ, 2014 р.